

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ
LƏNKƏRAN DÖVLƏT UNIVERSİTETİ**

“Təsdiq edirəm”
Tədrisin təşkili və təlim
texnologiyaları üzrə prorektor v.i.e:
____ dos. Zaur Məmmədov
_____ “_____” _____ 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050701 “Aqronomluq”

Fakultə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: Baqrar fənlər

Fənnin adı: S/f Dənli taxıl bitkiləri

I. Fənn haqqında məlumat:

Kodu: IPFS-B05

Tədris ili: V (2025-2026)

Semestr: X

Tədris yükü: Cəmi 60 saat. Auditoriyadan kənar 40 saat. Auditoriya saati 20 saat. (10 saat müəhazirə, 10 saat laboratoriya)

Tədris forması: Qiyaı

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

Auditoriya № 314

Saat: 12:20

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi: Vəliyev Ədalət Əbülqasım oğlu

Məsləhət günləri və saati: V gün saat 12⁰⁰

E-mail ünvanı: lankaranbts@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Füzuli 170 a

III. Əsas ədəbiyyat

1. N.İ.Malov – Azərbaycan SSR – də əkinçilik sistemləri. Bakı 1966
2. N.İ.Malov – Tarlaçılıq. Bakı 1947
3. F.İ.Məmmədov və b. – Aqronomiyanın əsasları. Gəncə 1972
4. C.Ə.Hacıyev – Payızlıq dənli bitkilərin səpini üçün torpaqbecərmə sistemi. Gəncə 1975
5. F.İ.Məmmədov – K/t-ı bitkilərinin həyat amilləri və onların əkinçilikdə nizamlanma yolları. Gəncə 1983
6. S.C.Əliyev və C.Ə.Hacıyev – Əkinçilik sistemləri. Gəncə 1988
7. C.Ə.Hacıyev və M.M.Hüseynov – Növbəli əkinlər. Gəncə 2000
8. C.Ə.Hacıyev və M.M.Hüseynov – Torpaqbecərmə texnologiyası. Gəncə 2001
9. C.Ə.Hacıyev və M.M.Hüseynov – Əkinçiliyin elmi əsasları və sistemləri. Gəncə 2005

Əlavə ədəbiyyat

10. Qurbanov F.H. Kənd təsərrüfatı bitkilərinin seleksiya və toxumçuluğu. Bakı, 2011.
11. Qurbanov F. H., İbrahimov A.Q. “Seleksiya və toxumçuluq” laborator-praktikum - Bakı, 2012, 383 səh.
12. Seyidəliyev N.Y., Qurbanov F.H., Məmmədova M.Z. Toxumşünaslıq. Bakı, “MBM”, 2014, 312 səh.
13. Quliyev R. Ə. Genetikanın əsasları ilə bitkilərin seleksiyası. Bakı, 2003.

14. . Гриб С.И. Семеноводство полевых культур. Минск, Урожай, 1994.

15. Internet resursları

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Tələbələr dənli taxıl bitkiləri fənnini öyrənməklə kənd təsərrüfatının əsas sahələrindən birini dünyada və Azərbaycanda əkinçilik sisteminin əsasını təşkil edən dənli taxıl bitkilərinin (buğda, çəltik, arpa, sorqo, darı, vələmir, çovdar və s) becərmə texnologiyalarına, gübrələnmə sistemlərinə, növbəli əkində yerlərini, məhsul yığımı qaydalarına və toxumçuluğunun inkişaf etdirilməsinə yiyələnmiş olurlar. Bu fənni öyrənməklə tələbələr dənli taxıl bitkilərinin ərzaq məhsullarına olan təlabatın ödənməsində və heyvandarlıq sahəsinin inkişafında mühüm rolunu da öyrənmiş olurlar.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik burcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq meyarları nəzərə alınır. Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 30 bal kollektivə görə, 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilə bilər.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərsi başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfli.

-9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam aça bilər.

-8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qusurlara yol verir

-7 bal – tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir

-6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür

- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir

- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir

- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir.

- 1-2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var

- 0 bal – suala cavab yoxdur

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semester nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahana qədərki ballar əsasında)

91-100 bal	əla	A
81-90 bal	Çox yaxşı	B
71-80 bal	yaxşı	C
61-70 bal	kafi	D
51-60 bal	Qənaətbəxş	E
51-baldan aşağı	Qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə universitetin daxili nizam intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə - 10 saat, laboratoriya - 10 saat. Cəmi 20 saat

No	Mövzular	Mühazirə	Tarix
----	----------	----------	-------

1	Mövzu1: Dənli taxıl bitkiləri haqqında anlayış. Payızlıq buğda. Payızlıq buğdanın əkin qaydaları Plan: 1. Giriş 2. Dənli taxıl bitkilərinin təsnifatı 3. Dənli taxıl bitkilərinin morfoloji əlamətləri 4. Dənli taxıl bitkilərinin əhəmiyyəti 5. Payızlıq buğdanın əhəmiyyəti və tərkibi 6. Payızlıq buğdanın növləri 7. Payızlıq buğdanın bioloji xüsusiyyətləri 8. Payızlıq buğda sahəsinə qulluq 9. Payızlıq buğda toxumunun səpinə hazırlanması 10. Payızlıq buğdanın səpin müddəti, üsulu və norması 11. Payızlıq buğda əkininə qulluq işləri 12. Payızlıq buğda məhsulunun yığılması Mənbə:[1.5.9.10.15]	2	
2	Mövzu 2: Payızlıq çovdar. Payızlıq çovdarın əkin qaydaları. Payızlıq arpa Plan: 1. Payızlıq çovdarın əhəmiyyəti 2. Payızlıq çovdarın növ və növmüxtəlifliyi 3. Payızlıq çovdarın bioloji xüsusiyyətləri 4. Payızlıq çovdarın növbəli əkində yeri 5. Payızlıq çovdar əkini üçün torpağın becərilməsi 6. Payızlıq çovdarın səpin müddəti, üsulu və norması 7. Payızlıq çovdar məhsulunun yığılması 8. Payızlıq arpanın əhəmiyyəti 9. Payızlıq arpanın bioloji xüsusiyyətləri 10. Payızlıq arpanın becərilmə texnologiyası Mənbə:[3.4.6.12.15]	2	
3	Mövzu 3: Tritikale. Tritikale bitkisinin əkin qaydaları. Yazlıq buğda Plan: 1. Tritikalenin əhəmiyyəti və yayılması 2. Tritikalenin botaniki təsviri və quruluşu 3. Tritikalenin bioloji xüsusiyyətləri 4. Tritikalenin növbəli əkində yeri 5. Tritikale əkini üçün torpağın becərilməsi 6. Tritikalenin səpin müddəti 7. Tritikale məhsulunun yığılması 8. Yazlıq buğdanın əhəmiyyəti 9. Yazlıq buğdanın bioloji xüsusiyyətləri 10. Yazlıq buğdanın becərilmə qaydaları Mənbə:[2.3.7. 8.9.10.15]	2	
4	Mövzu4: Yazlıq arpa. Vələmir Plan: 1. Yazlıq arpanın əhəmiyyəti və yayılması 2. Yazlıq arpanın botaniki təsviri 3. Yazlıq arpanın bioloji xüsusiyyətləri 4. Yazlıq arpanın becərilmə qaydaları 5. Vələmirin əhəmiyyəti və yayılması	2	

	6. Vələmirin botaniki təsviri 7. Vələmirin bioloji xüsusiyyətləri 8. Vələmirin səpin müddəti, üsulu və norması Mənbə: [3.4.6.9.14.15]		
5	Mövzu 5: Qarğıdalı. Çəltik Plan: 1. Qarğıdalının əhəmiyyəti 2. Qarğıdalının toxumlarının səpinə hazırlanması, səpin müddəti və norması 3. Qarğıdalının bioloji xüsusiyyətləri 4. Qarğıdalının botaniki təsviri 5. Çəltiyin əhəmiyyəti 6. Çəltiyin botaniki təsviri 7. Çəltiyin bioloji xüsusiyyətləri və inkişaf fazaları 8. Çəltiyin becərilməsi Mənbə: [3.6.9.15]	2	
		10	

Laborator-praktik məşğələ

No	Laboratoriya	Saat	Tarix
1	Bərk və qüvvəli buğdaların keyfiyyətinin təyin edilməsi	2	
2	Dənin keyfiyyətinə görə qiymətləndirilməsi	2	
3	Kleykovinanın miqdarı və keyfiyyətinin təyini	2	
4	Dəndə nişastanın təyini	2	
5	Dəndə turşuluğun təyini	2	
	Cəmi	10	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: Tələbə dənli taxıl bitkilərinin tarixini, yayılmasını, aqrotexniki qulluq üsullarını, gübrələnməsini, bioloji və morfoloji xüsusiyyətlərini, növ müxtəlifliyi və sortlarını, pesdisit və herbisidlərlə dərmanlanmasını, məhsul tədarükünü, toxumçuluğunun inkişaf etdirilməsi yollarını öyrənməlidir.

XII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi.

XIII.Fənn üzrə təlim nəticələri:

FTN1. Dənli taxıl bitkilərinin əhəmiyyəti, ümumi xarakteristikası, bioloji xüsusiyyətləri tarixi yayılması və məhsuldarlığı haqqında biliklərə yiyələnmək.

FTN 2. Becərilən dənli paxlalı və bəzi tarla bitkilərinin ümumi xarakteristikası, əhəmiyyəti, onların yayılması, morfoloji quruluşu və bioloji xüsusiyyətləri, torpaq münbitliyinin artırılmasında rolu haqqında biliklərə yiyələnmək.

XIV. Kollektivium sualları

1. Dənli taxıl bitkilərinin təsnifatı
2. Payızlıq buğdanın əhəmiyyəti və tərkibi
3. Payızlıq buğda toxumunun səpinə hazırlanması
4. Payızlıq çovdarın botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
5. Payızlıq çovdarın növbəli əkində yeri
6. Payızlıq arpanın bioloji xüsusiyyətləri
7. Tritikale əkinini üçün torpağın hazırlanması və əkinlərə qulluq
8. Vələmir toxumlarının səpinə hazırlanması, səpin müddəti üsulu və norması
9. Qarğıdalının bioloji xüsusiyyətləri
10. Çəltiyin əhəmiyyəti, botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri

XV. İmtahan sualları:

1. Dənli taxıl bitkilərinin təsnifatı
2. Dənli taxıl bitkilərinin morfoloji əlamətləri
3. Dənli taxıl bitkilərinin əhəmiyyəti
4. Payızlıq buğdanın əhəmiyyəti və tərkibi
5. Payızlıq buğdanın növləri
6. Payızlıq buğdanın bioloji xüsusiyyətləri
7. Payızlıq buğda sahəsinə qulluq
8. Payızlıq buğda toxumunun səpinə hazırlanması
9. Payızlıq buğdanın səpin müddəti, üsulu və norması
10. Payızlıq buğda əkininə qulluq işləri
11. Payızlıq buğda məhsulunun yığılması
12. Payızlıq çovdarın əhəmiyyəti
13. Payızlıq çovdarın növ və növ müxtəlifliyi
14. Payızlıq çovdarın bioloji xüsusiyyətləri
15. Payızlıq çovdarın növbəli əkində yeri
16. Payızlıq çovdar əkini üçün torpağın becərilməsi
17. Payızlıq çovdarın səpin müddəti, üsulu və norması
18. Payızlıq çovdar məhsulunun yığılması
19. Payızlıq arpanın əhəmiyyəti
20. Payızlıq arpanın bioloji xüsusiyyətləri
21. Payızlıq arpanın becərilmə texnologiyası
22. Tritikalenin əhəmiyyəti və yayılması
23. Tritikalenin botaniki təsviri və quruluşu
24. Tritikalenin bioloji xüsusiyyətləri
25. Tritikalenin növbəli əkində yeri
26. Tritikale əkini üçün torpağın becərilməsi
27. Tritikalenin səpin müddəti
28. Yazlıq buğdanın əhəmiyyəti
29. Yazlıq buğdanın bioloji xüsusiyyətləri
30. Yazlıq buğdanın becərilmə qaydaları
31. Yazlıq arpanın əhəmiyyəti və yayılması
32. Yazlıq arpanın botaniki təsviri
33. Yazlıq arpanın bioloji xüsusiyyətləri
34. Yazlıq arpanın becərilmə qaydaları
35. Vələmirin əhəmiyyəti və yayılması
36. Vələmirin botaniki təsviri
37. Vələmirin bioloji xüsusiyyətləri
38. Vələmirin səpin müddəti, üsulu və norması
39. Qarğıdalının əhəmiyyəti
40. Qarğıdalının toxumlarının səpinə hazırlanması, səpin müddəti və norması
41. Qarğıdalının bioloji xüsusiyyətləri
42. Qarğıdalının botaniki təsviri
43. Çəltiyin əhəmiyyəti
44. Çəltiyin bioloji xüsusiyyətləri və inkişaf fazaları
45. Çəltiyin becərilməsi

Dənli taxıl bitkiləri” fənnin sillabusu 050701 “Aqronomluq” ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus “Aqrar elmlər” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (23 may 2025-ci il, protokol №9)

Fənnin müəllimi:
Kafedra müdiri:

m.Ə.Ə. Vəliyev
dos.İ.C.Kərimov